

İstatistik Adı Reel Efektif Döviz Kuru

Veri: Kapsam, Dönemsellik ve Zamanlılık

Kapsam karakteristikleri

Çalışmanın amacı: Nominal döviz kurlarının ülkeler arası nisbi fiyat farklarını göstermemesi nedeniyle, Reel Efektif Döviz Kuru, Türk Lirası (TL)'nin reel düzeyinin göstergesi olarak hesaplanmaktadır.

Verinin tanımı: Nominal efektif döviz kuru (NEK), Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin para birimlerinden oluşan sepete göre, Türk Lirası (TL)'nin ağırlıklı ortalama değeridir. Ağırlıklar ikili ticaret akımları kullanılarak belirlenmektedir. Reel efektif döviz kuru (REK) ise NEK'deki nispi fiyat etkileri arındırılarak elde edilmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından hesaplanan reel efektif döviz kuru endeksleri ülkemiz fiyat düzeyinin dış ticaret yaptığımız ülkelerin fiyat düzeylerine oranının ağırlıklı geometrik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

İstatistiksel kavramlar ve tanımlar:

Ağırlık: Ülkelerin karşılıklı ticaret akımları kullanılarak REK sepetindeki her bir ülke için hesaplanan oranı ifade eder.

TÜFE REK: Reel Efektif Döviz Kurunun TÜFE deflatörü ile hesaplanması sonucu elde edilen endeksi ifade eder.

Yi-ÜFE REK: Reel Efektif Döviz Kurunun Yi-ÜFE deflatörü ile hesaplanması sonucu elde edilen endeksi ifade eder.

BİM REK: Reel Efektif Döviz Kurunun Birim İş Gücü Maliyeti (BİM) deflatörü ile hesaplanması sonucu elde edilen endeksi ifade eder.

Sınıflamalar: Uluslararası kuruluşlar (BIS, ECB ve IMF) tarafından hesaplanan reel efektif döviz kuru metodolojisine uygun sınıflama geçerlidir.

Hedef kitle: TCMB ve kamuoyudur.

Coğrafi kapsam: Tüm Türkiye'dir.

Coğrafi düzey: Yoktur.

Sektörel kapsam: Yoktur.

Zaman kapsamı: Veriler, 1994 yılı Ocak ayından başlamakta olup aylık açıklanan endeks şeklindedir.

Diğer kapsam: Yoktur.

Kapsamdaki sınırlılıklar: Yoktur.

İstatistiksel birim: Raporlama yapan birimdir.

Temel dönem/yıl: 2003.

Referans dönemi: Bir önceki ay.

Ölçü birimi:

Değişken/Gösterge	Ölçü Birimi
Tüm Değişkenler	Endeks

Dönemsellik

Verinin toplama sıklığı: Aylık

Verinin yayımlama sıklığı: Aylık

Zamanlılık

Yayımlanan her veri için ortalama üretim süresi

İlk sonuçların yayımlandığı tarih ile referans döneminin son tarihi arasındaki fark (gün): 4

Nihai sonuçların yayımlandığı tarih ile referans döneminin son tarihi arasındaki fark (gün): 4

Kamuoyunun Bilgiye Erişimi

Yayımlama takviminin önceden duyurulması

Veriye ilişkin yayımlama takvimi: Yayımlama takvimi kamuoyuna önceden duyurulmaktadır. Her yılın ilk işgünü internet sitemizde yayımlanmaktadır.

Veri yayımlama takviminin internet adresi: [Veri Yayımlama Takvimi](#)

Veri dağıtım politikası: Her ayın internet sayfasında yayını gerçekleştikten sonra bankamızın veri dağıtım sistemine üye kişi, kurum ve kuruluşlara ilgili tablonun yayımlandığına dair bilgi verilmektedir.

Eş zamanlı yayımlama

Tüm kullanıcılar ile aynı anda paylaşılıp paylaşılmadığı: Paylaşıyor.

Basın veya diğer belirli kullanıcılar ile özel anlaşmalar kapsamında verinin önceden paylaşılıp paylaşılmadığı: Hayır

Bütünlük

Resmi istatistiklerin üretilmesine ilişkin şartlar, koşullar ve gizlilik

İstatistiklerin toplanması, işlenmesi ve dağıtımına ilişkin sorumluluk: TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü, Ödemeler Dengesi Müdürlüğü sorumludur.

Veri üreten kuruluşlar ile veri paylaşımı ve koordinasyon: Yoktur.

Bireysel cevaplayıcılara ait verinin gizliliği: Söz konusu veriler, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 25 Nisan 2001 tarih ve 4651 sayılı Kanunla değiştirilen 43.maddesinin 5.fıkrasında yer alan "...Banka, toplanan istatistikî bilgilerden kişisel ve özel nitelikte olanları yayımlayamaz, açıklayamaz, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu dışında resmi veya özel herhangi bir makama veremez. Bu bilgiler istatistiki amaçlar dışında ve ispat aracı olarak kullanılamaz" hükmü gereğince "gizlilik ilkesi" çerçevesinde değerlendirilecek ve üçüncü kişilere açıklanmayacaktır."

İstatistik üretiminde çalışanlar, olanaklar, finansman: Toplamda 6 kişi çalışıyor olup, çalışanların hepsi üniversite/yüksek lisans mezunudur. Bilişim kaynakları açısından bir sorun bulunmamaktadır. Tablo hazırlama sürecinde herhangi bir teknik sorunla karşılaşıldığında Bankamız Bilgi İşlem birimi tarafından gerekli teknik destek sağlanmaktadır.

Kullanıcı ihtiyaçlarının izlenmesi: Yılda bir kez olmak üzere web ortamında "İstatistik Kullanıcı Anketi TCMB Uygulaması" çalışması yapılmaktadır.

Kalite politikası: Verilerin uluslararası standartlarla tam uyumlu yayımlanması; zamanlılık ve tutarlılık açısından öncü ülkelerden biri olmak.

Kalitenin izlenmesi: Verilerin kalitesine ilişkin bir sorun bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu konuda planlanan herhangi bir girişim bulunmamaktadır. Veriler Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS)'ne aktarılmakta ve kullanıcılar ile paylaşımı sağlanmaktadır.

İstatistiklerin yansızlığı: IHS Global Insight, OECD, TÜİK, Kalkınma Bakanlığı ve TCMB'den alınan istatistikler doğrudan tablolara yansıtılmaktadır. İstatistikler yansızdır.

Veri kaynakları: IHS Global Insight, OECD, TÜİK, Kalkınma Bakanlığı ve TCMB'den alınan istatistikler.

Yöntem: IHS Global Insight veri tabanından sağlanan TÜFE ve ÜFE verileri ile OECD'den sağlanan BİM verilerinden yayın dönemine kadar olan eksik veriler, bir önceki yılın aynı dönemindeki değişim yansıtılarak tahmin edilmektedir.

Dağıtım şekilleri: Tablolar, excel ve pdf olarak web sitemizde yayımlanmaktadır.

İstatistiklerin hatalı yorumlanması ve yanlış kullanımına ilişkin görüş belirtme/tekzip: Veriler yayımlandıktan sonra yayım organlarında hatalı kullanımı önlemeye yönelik düzenli bir takip yapılmaktadır.

İstatistiksel veri toplama, işleme ve dağıtımdaki şartlar ve koşulların açıklanması: Önceden duyurulan yayım takvimine uygun olarak verilerin zamanında yayımlanması.

Mevsimsel düzeltme: Veriler, mevsimsellik içermemekte olup, mevsimsel düzeltme yapılmamaktadır.

İstatistiğin toplanması, işlenmesi ve dağıtılması süreçlerinde bağlayıcı olan mevzuat:

- 1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu (25.4.2001 tarih, 4651 sayılı Kanun ile değiştirilen şekli) Madde 43

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar

Yayımlanmadan önce veriye devlet birimlerinin içeriden erişimi

Yoktur.

İstatistiklerin yorumlanarak

Yorum yapılmadan yayımlanmaktadır.

yayımlanması	
Yenileme ve yöntemdeki büyük değişikliklerin önceden bildirim	<p>Revizyon takvimi: Reel Efektif Döviz Kuru endekslerinde başlangıç yılı olan 1994'ten itibaren revizyon olabilmektedir. Bu durumun sebebi veri kaynaklarında olabilecek güncellemelerdir.</p> <p>İlk verinin ve revize edilmiş verinin tanımlanması: Yayımlanan istatistikler verinin en güncel halini içermektedir.</p> <p>Metodoloji, veri kaynağı ve istatistiksel tekniklere ilişkin büyük değişikliklerin önceden duyurulup duyurulmadığı: Şu ana kadar büyük bir değişiklik olmamakla beraber, tablolarda veya metodolojide gerçekleşecek değişiklikler önceden duyurulur.</p>

Kalite

İstatistiklerin hazırlanmasında kullanılan yöntem ve kaynaklara ait dokümantasyonun yayımlanması	İstatistiklerin hazırlanmasında kullanılan yöntem ve kaynaklara ilişkin açıklamalar bu metaveri dokümanında yer almaktadır.
Bileşen detayının, ilgili veri ile uyumlaştırmanın, kabul edilebilirliğinin güvencesini sağlayan ve istatistiksel çapraz sorguları destekleyen istatistiksel çerçevenin yayımlanması	<p>Verinin içsel tutarlılığı: İstatistikler veri seti içerisinde birbirleriyle tutarlıdır.</p> <p>Verinin zamansal tutarlılığı: Söz konusu istatistiklerde seri kırılmaları mevcut değildir.</p> <p>Verinin sektörler arası ve alanlar arası tutarlılığı: Seçilen deflatör ve nominal kur gerçek leşmeleri ile uyumludur.</p>

Notlar

Metaverinin son güncellenme tarihi	05/02/2019
------------------------------------	------------

“Reel Efektif Döviz Kuru Endeksleri”ne İlişkin Yöntemsel Açıklama

İstatistik Genel Müdürlüğü
Ödemeler Dengesi Müdürlüğü

Yöntemsel Açıklama¹

Nominal efektif döviz kuru (NEK), Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin para birimlerinden oluşan sepete göre, Türk Lirası (TL)'nin ağırlıklı ortalama değeridir. Ağırlıklar ikili ticaret akımları kullanılarak belirlenmektedir. Reel efektif döviz kuru (REK) ise NEK'deki nispi fiyat etkileri arındırılarak elde edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından hesaplanan reel efektif döviz kuru endeksleri ülkemiz fiyat düzeyinin dış ticaret yaptığımız ülkelerin fiyat düzeylerine oranının ağırlıklı geometrik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu yöntem aşağıdaki matematiksel formül ile ifade edilebilir.

$$REK = \prod_{i=1}^N \left[\frac{P_{TUR}}{P_i * e_{i,TUR}} \right]^{w_i}$$

Denklemden yer alan w_i "i" ülkesinin Türkiye'nin REK endeksindeki ağırlığını, P_{TUR} Türkiye'nin fiyat endeksinin, P_i "i" ülkesinin fiyat endeksinin, $e_{i,TUR}$ "i" ülkesinin parasının TL cinsinden kur değerini ve N ülke sayısını göstermektedir.

Denklemden reel efektif kurun artışı TL'nin reel olarak değer kazandığını, diğer bir anlatımla Türk mallarının yabancı mallar cinsinden fiyatının arttığını göstermektedir.

TCMB tarafından hesaplanan reel efektif kur endekslerinde Avrupa Merkez Bankası (European Central Bank - ECB) ve Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements – BIS) tarafından izlenen yöntem benimsenmiş olup, 45 ülke kapsanarak 1994-1996, 1997-1999, 2000-2002, 2003-2005, 2006-2008, 2009-2011, 2012-2014 ve 2015-2017 dönemi ticaret verileri kullanılmış, her bir dönem için hesaplanan ülke ağırlıkları kullanılarak oluşturulan endeksler aşağıda yer alan zincir endeks formülü ile birleştirilmiştir.

$$REK_t = REK_{t-1} \prod_{i=1}^N \left[\frac{\frac{P_{t,TUR}}{P_{t,i} * e_{t,i,TUR}}}{\frac{P_{t-1,TUR}}{P_{t-1,i} * e_{t-1,i,TUR}}} \right]^{w_{t,i}}$$

¹ Detaylı bilgi için bakınız: [Kocakale, Y., Toprak, H.H. 2015. Türkiye'nin Reel Efektif Döviz Kuru Endekslerinin Güncellenmesi. TCMB Ekonomi Notları No. 15/06.](#)

(t : cari ay, $t-1$: bir önceki ay, $w_{t,i}$: i ülkesinin cari aydaki ağırlığı, REK_{t-1} : bir önceki aya ilişkin reel kur endeksi)

TÜFE ve ÜFE bazlı endekslere ek olarak Gelişmiş Ülkeler Birim İş Gücü Maliyeti (GÜBİM)² bazlı reel efektif döviz kuru endeksi türetilmiş, ayrıca TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru endeksi, ülke ağırlıkları hesaplamalarına dahil edilen gelişmiş ve gelişmekte olan ülke grupları için ayrı ayrı hesaplanmıştır.³ Farklı REK hesaplamalarında ülke sayısı, veri kısıtına bağlı olarak değişmiştir. Yeni seriler, 1994 yılından itibaren yayımlanmaya başlanmış, baz yılı olarak 2003 yılı seçilmiştir.

Veri kaynakları ise aşağıdaki gibidir:

- TÜFE ve ÜFE fiyat endeksleri
 - Türkiye İstatistik Kurumu
 - IHS Global Insight Veri Tabanı
- Döviz kuru verileri (aylık ortalama döviz alış kurları)
 - TCMB EVDS
 - IMF IFS (Çek Cumhuriyeti, Polonya, Slovakya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Malezya, Rusya, Kazakistan, Ukrayna, Azerbaycan, Tayland, İran, Çin, Endonezya, Mısır, Hindistan, Brezilya, Ürdün ve Slovenya için Nisan 2009 tarihinden itibaren EVDS, öncesi için IMF IFS veri tabanları kullanılmış ve alınan dolar kuru TL'ye çevrilmiştir.)
 - Oanda (www.oanda.com) (Cezayir)
- Birim İşgücü Maliyeti
 - Kalkınma Bakanlığı
 - OECD
 - IHS Global Insight
- İkili Ticaret Verileri (SITC 5-8)
 - UN Comtrade
- GSYİH ve İmalat Sanayi Üretimi
 - Birleşmiş Milletler, "Milli Gelir Hesapları Temel Büyüklükler"

² Endeks; ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İtalya, Portekiz, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan'dan oluşmaktadır.

³ Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre gruplanmasında 2014 Birleşmiş Milletler sınıflaması kullanılmıştır. Gelişmiş ülkeler: ABD, Almanya, Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Kore, Norveç, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Yunanistan. Gelişmekte olan ülkeler ise: Azerbaycan, Brezilya, Bulgaristan, Cezayir, Çin, Endonezya, Hindistan, Irak, İran, Katar, Kazakistan, Macaristan, Malezya, Mısır, Polonya, Romanya, Rusya, Suudi Arabistan, Tayland, Ukrayna ve Ürdün.

Tablo 1: TÜFE Bazlı REK Endeksine Dahil Olan Ülkeler

Ülke	1994-1996	1997-1999	2000-2002	2003-2005	2006-2008	2009-2011	2012-2014	2015-2017
ABD	X	X	X	X	X	X	X	X
Almanya	X	X	X	X	X	X	X	X
Avusturya	X	X	X	X	X	X	X	X
Azerbaycan	X	X	X	X	X	X	X	X
Belçika	X	X	X	X	X	X	X	X
Brezilya	X	X	X	X	X	X	X	X
Bulgaristan	X	X	X	X	X	X	X	X
Cezayir	X	X	X	X	X	X	X	X
Çekya	X	X	X	X	X	X	X	X
Çin	X	X	X	X	X	X	X	X
Danimarka	X	X	X	X	X	X	X	X
Endonezya	X	X	X	X	X	X	X	X
Finlandiya	X	X	X	X	X	X	X	X
Fransa	X	X	X	X	X	X	X	X
Güney Kore	X	X	X	X	X	X	X	X
Hindistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Hollanda	X	X	X	X	X	X	X	X
Irak						X	X	X
İngiltere	X	X	X	X	X	X	X	X
İran	X	X	X	X	X	X	X	X
İspanya	X	X	X	X	X	X	X	X
İsrail	X	X	X	X	X	X	X	X
İsveç	X	X	X	X	X	X	X	X
İsviçre	X	X	X	X	X	X	X	X
İtalya	X	X	X	X	X	X	X	X
Japonya	X	X	X	X	X	X	X	X
Kanada	X	X	X	X	X	X	X	X
Katar				X	X	X	X	X
Kazakistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Libya				X	X	X		
Macaristan	X	X	X	X	X	X	X	X
Malezya	X	X	X	X	X	X	X	X
Mısır	X	X	X	X	X	X	X	X
Norveç	X	X	X	X	X	X	X	X
Polonya	X	X	X	X	X	X	X	X
Portekiz	X	X	X	X	X	X	X	X
Romanya	X	X	X	X	X	X	X	X
Rusya	X	X	X	X	X	X	X	X
Slovakya	X	X	X	X	X	X	X	X
Slovenya	X	X	X	X	X	X	X	X
Suudi Arabistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Tayland	X	X	X	X	X	X	X	X
Ukrayna	X	X	X	X	X	X	X	X
Ürdün	X	X	X	X	X	X	X	X
Yunanistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Toplam Sayı	42 ülke	42 ülke	42 ülke	44 ülke	44 ülke	45 ülke	44 ülke	44 ülke

Tablo 2: Yi-ÜFE Bazlı REK Endeksine Dahil Olan Ülkeler

Ülke	1994-1996	1997-1999	2000-2002	2003-2005	2006-2008	2009-2011	2012-2014	2015-2017
ABD	X	X	X	X	X	X	X	X
Almanya	X	X	X	X	X	X	X	X
Avusturya	X	X	X	X	X	X	X	X
Belçika	X	X	X	X	X	X	X	X
Brezilya	X	X	X	X	X	X	X	X
Bulgaristan	X	X	X	X	X	X	X	X
Çekya	X	X	X	X	X	X	X	X
Çin	X	X	X	X	X	X	X	X
Danimarka	X	X	X	X	X	X	X	X
Endonezya	X	X	X	X	X	X	X	X
Finlandiya	X	X	X	X	X	X	X	X
Fransa	X	X	X	X	X	X	X	X
Güney Kore	X	X	X	X	X	X	X	X
Hindistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Hollanda	X	X	X	X	X	X	X	X
İngiltere	X	X	X	X	X	X	X	X
İspanya	X	X	X	X	X	X	X	X
İsrail	X	X	X	X	X	X	X	X
İsveç	X	X	X	X	X	X	X	X
İsviçre	X	X	X	X	X	X	X	X
İtalya	X	X	X	X	X	X	X	X
Japonya	X	X	X	X	X	X	X	X
Kanada	X	X	X	X	X	X	X	X
Kazakistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Macaristan	X	X	X	X	X	X	X	X
Malezya	X	X	X	X	X	X	X	X
Mısır	X	X	X	X	X	X	X	X
Norveç	X	X	X	X	X	X	X	X
Polonya	X	X	X	X	X	X	X	X
Portekiz	X	X	X	X	X	X	X	X
Romanya	X	X	X	X	X	X	X	X
Rusya	X	X	X	X	X	X	X	X
Slovakya	X	X	X	X	X	X	X	X
Slovenya	X	X	X	X	X	X	X	X
Tayland	X	X	X	X	X	X	X	X
Ukrayna	X	X	X	X	X	X	X	X
Ürdün	X	X	X	X	X	X	X	X
Yunanistan	X	X	X	X	X	X	X	X
Toplam Sayı	38 ülke	38 ülke	38 ülke	38 ülke	38 ülke	38 ülke	38 ülke	38 ülke